

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2004/37/ΕΚ σχετικά με την προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που συνδέονται με την έκθεση σε καρκινογόνους ή μεταλλαξιογόνους παράγοντες κατά την εργασία»

[COM(2017) 11 final — 2017/0004 (COD)]

(2017/C 288/07)

Εισηγήτρια: **Marjolijn BULK**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 19.1.2017 Συμβούλιο, 16.2.2017
Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Απόφαση της συνόδου ολομέλειας	24.1.2017
Αρμόδιο ειδικευμένο τμήμα	Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη
Υιοθετήθηκε από το ειδικευμένο τμήμα	3.5.2017
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	31.5.2017
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	526
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας: (υπέρ/κατά/αποχές)	149/0/3

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την έναρξη της διαδικασίας αναθεώρησης της οδηγίας για τους καρκινογόνους παράγοντες και δηλώνει προθυμή να συμβάλει σε αυτή τη σημαντική συζήτηση.

1.2 Η ΕΟΚΕ προτρέπει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προβεί σε εκτίμηση αντικτύπου της ενδεχόμενης επέκτασης του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας για τους καρκινογόνους και μεταλλαξιογόνους παράγοντες (εφεξής «οδηγία κ.μ.π.») σε ουσίες που είναι τοξικές για την αναπαραγωγή.

1.3 Η ΕΟΚΕ συνιστά εντόνως στις αναθεωρήσεις της οδηγίας κ.μ.π. και στις τροποποιήσεις που έχουν προγραμματιστεί για το 2018 να δίνεται έμφαση στην έκθεση λόγω εργασίας των γυναικών σε καρκινογόνους παράγοντες.

1.4 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι σημαντικό η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προχωρήσει μέσω κοινής μεθοδολογίας για τον καθορισμό δεσμευτικών οριακών τιμών επαγγελματικής έκθεσης (BOELs) στην οδηγία κ.μ.π., κατόπιν διαβούλευσης με τους κοινωνικούς εταίρους, τα κράτη μέλη και άλλους συναρμοδίους.

1.5 Οι δεσμευτικές οριακές τιμές επαγγελματικής έκθεσης πρέπει να ορίζονται βάσει επιστημονικών και στατιστικών στοιχείων και με τη συνεκτίμηση διαφόρων παραγόντων όπως η εφικτότητα και οι δυνατότητες μέτρησης των επιπέδων έκθεσης. Στις Κάτω Χώρες και τη Γερμανία ακολουθείται μια προσέγγιση με βάση τον κίνδυνο, που διευκολύνει τον καθορισμό δεσμευτικών οριακών τιμών επαγγελματικής έκθεσης, με τη συνεκτίμηση του επιπέδου του κινδύνου ως βασικού καθοριστικού παράγοντα κοινωνικού συμβιβασμού.

1.6 Η ΕΟΚΕ κρίνει αναγκαίο να θεσπιστούν προγράμματα διά βίου παρακολούθησης της υγείας όλων έχουν εκτεθεί σε καρκινογόνες ουσίες στον χώρο εργασίας τους. Τα προγράμματα αυτά θα υπάγονται στα εθνικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης ή δημόσιας υγείας.

1.7 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι, για τη βελτίωση της προστασίας των εργαζομένων από την έκθεση σε καρκινογόνους, μεταλλαξιογόνους και τοξικές για την αναπαραγωγή ουσίες κατά την εργασία, τα κράτη μέλη θα πρέπει να μεριμνήσουν ώστε οι επιθεωρήσεις εργασίας να διαθέτουν επαρκή οικονομικά μέσα και προσωπικό για την εκτέλεση των καθηκόντων τους.

1.8 Η ΕΟΚΕ συντάσσεται με την κοινή θέση των κοινωνικών εταίρων της Ευρώπης και συνιστά τη θέσπιση δεσμευτικής οριακής τιμής επαγγελματικής έκθεσης στη φορμαλδεΐδη.

1.9 Η ΕΟΚΕ εισιγείται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κατά τη θέσπιση ενός νομικού ορισμού των καυσαερίων κινητήρων ντίζελ, να λάβει υπόψη της το πόρισμα της *Επιστημονικής επιτροπής για τα όρια έκθεσης κατά τη διάρκεια της εργασίας σε χημικές ουσίες (SCOEL)* όσον αφορά τον εν λόγω τύπο καυσαερίων.

2. Ιστορικό της πρότασης

2.1 Ο καρκίνος αποτελεί την κυριότερη αιτία θανάτων που οφείλονται στις συνθήκες εργασίας. Σύμφωνα με εκτιμήσεις, το 2013 καταγράφηκαν στην ΕΕ 1,314 εκατομμύρια θάνατοι από καρκίνο. Περισσότεροι από 100 000 θάνατοι στην ΕΕ οφείλονταν σε καρκίνο λόγω της εργασίας. Ο καρκίνος είναι η πρώτη αιτία θανάτων στην ΕΕ που συνδέονται με την εργασία. Περίπου είκοσι εκατομμύρια εργαζόμενοι στην ΕΕ εκτίθενται σε καρκινογόνους παράγοντες στον χώρο εργασίας τους. Σύμφωνα με μελέτη που δημοσίευσε το 2015 το Εθνικό Ινστιτούτο Δημόσιας Υγείας και Περιβάλλοντος των Κάτω Χωρών ⁽¹⁾, το ετήσιο κόστος των εν λόγω κρουσμάτων καρκίνου λόγω της εργασίας ανέρχεται στα 334 δισ. ευρώ.

2.2 Η νομοθεσία για την προστασία των εργαζομένων διαλαμβάνει το ζήτημα του καρκίνου λόγω εργασίας (επαγγελματικού) σε διάφορες οδηγίες. Οι γενικές υποχρεώσεις της οδηγίας-πλασιού ⁽²⁾ του 1989 ισχύουν για όλους τους κινδύνους και καθορίζουν τα γενικά μέτρα που πρέπει να εφαρμόζονται στον χώρο εργασίας. Η οδηγία με θέμα τους χημικούς παράγοντες ⁽³⁾ ισχύει για όλα τα επικίνδυνα χημικά προϊόντα. Η οδηγία για τον αμιάντο ⁽⁴⁾ λαμβάνει υπόψη ορισμένες ειδικές ανάγκες για την πρόληψη των ασθενειών που συνδέονται με τον αμιάντο. Η δε βασική νομοθετική πράξη είναι η οδηγία για τους καρκινογόνους παράγοντες που θεσπίστηκε το 1990.

2.3 Στην οδηγία κ.μ.π. ορίζονται οι γενικές ελάχιστες απαιτήσεις. Οι εργοδότες πρέπει να εντοπίζουν και να αξιολογούν τους κινδύνους, καθώς και να προλαμβάνουν την έκθεση σε αυτούς όταν εκδηλώνονται. Στις περιπτώσεις όπου αυτό είναι τεχνικά εφικτό, απαιτείται η υποκατάσταση με μη επικίνδυνη ή λιγότερο επικίνδυνη διεργασία ή χημικό παράγοντα. Αν η υποκατάσταση δεν είναι τεχνικά εφικτή, οι χημικοί καρκινογόνοι παράγοντες πρέπει –επίσης στον βαθμό που αυτό είναι τεχνικά εφικτό– να παρασκευάζονται και να χρησιμοποιούνται εντός κλειστού συστήματος, ώστε να αποτρέπεται η έκθεση του ατόμου. Στις περιπτώσεις όπου ούτε αυτό είναι τεχνικά εφικτό, η έκθεση των εργαζομένων πρέπει να περιορίζεται στο χαμηλότερο επίπεδο που είναι τεχνικά εφικτό.

2.4 Πέραν αυτών των γενικών ελάχιστων απαιτήσεων, η οδηγία κ.μ.π. περιλαμβάνει τον καθορισμό οριακών τιμών επαγγελματικής έκθεσης (OEL) σε συγκεκριμένα καρκινογόνα και μεταλλαξιογόνα ως αναπόσπαστο μέρος του μηχανισμού για την προστασία των εργαζομένων. Οι ακριβείς δεσμευτικές οριακές τιμές επαγγελματικής έκθεσης για συγκεκριμένους χημικούς παράγοντες καθορίζονται στο παράρτημα III της οδηγίας κ.μ.π. Επί του παρόντος, το εν λόγω παράρτημα περιλαμβάνει δεσμευτικές οριακές τιμές επαγγελματικής έκθεσης μόνο για τρεις περιπτώσεις έκθεσης σε διεργασίες ή ουσίες που προέρχονται από τις εν λόγω μεθόδους. Αυτές οι δεσμευτικές οριακές τιμές επαγγελματικής έκθεσης καλύπτουν ένα μικρό μόνο ποσοστό των εργαζομένων που εκτίθενται σε καρκινογόνους, μεταλλαξιογόνους ή τοξικούς για την αναπαραγωγή παράγοντες.

2.5 Το 2016 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε την αναθεώρηση της οδηγίας κ.μ.π. σε τρεις φάσεις. Τον Μάιο του ίδιου έτους εξέδωσε την αρχική πρόταση, η οποία βρίσκεται επί του παρόντος στο στάδιο της συζήτησης στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο Υπουργών. Η δεύτερη πρόταση εκδόθηκε τον Ιανουάριο του 2017, ενώ η έκδοση της τρίτης πρότασης έχει προγραμματιστεί για το 2018.

2.6 Η αναθεώρηση της οδηγίας κ.μ.π. βρίσκεται σε εξέλιξη. Πρωταρχικός σκοπός της πρώτης πρότασης ήταν η αναθεώρηση δύο υφιστάμενων δεσμευτικών οριακών τιμών επαγγελματικής έκθεσης και η θέσπιση άλλων έντεκα νέων. Στην έκθεση Ulvskog ⁽⁵⁾, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τάχθηκε υπέρ της διαδικασίας αναθεώρησης της οδηγίας κ.μ.π. και ζήτησε, μεταξύ άλλων, τη διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής της, έτσι ώστε να ενταχθούν σε αυτό οι τοξικές για την αναπαραγωγή ουσίες, να θεσπιστούν αυστηρότερες οριακές τιμές επαγγελματικής έκθεσης για έξι από τις ουσίες, καθώς και να οριστεί μεταβατική οριακή τιμή, έτσι ώστε να δοθεί στους εργοδότες πρόσθετος χρόνος για την εφαρμογή τους. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υπογράμμισε επίσης το γεγονός ότι οι αναθεωρήσεις του 2017 και του 2018 όσον αφορά το παράρτημα III της οδηγίας 2004/37/ΕΚ πρέπει να περιλαμβάνουν –όχι πάντως εξαντλητικά– ουσίες, μείγματα και διεργασίες, όπως το καυσαέριο κινητήρων ντίζελ, η φορμαλδεΐδη, το κάδμιο και οι ενώσεις του, το βηρύλλιο και οι ενώσεις του, οι ενώσεις του νικελίου, το αρσενικό και οι ενώσεις του, καθώς και το ακρυλονιτρίλιο. Στην ευρύτερη πλειονότητά τους, οι πολιτικές ομάδες τάχθηκαν υπέρ της συμβιβαστικής λύσης που προτάθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

⁽¹⁾ Εθνικό Ινστιτούτο Δημόσιας Υγείας και Περιβάλλοντος των Κάτω Χωρών (RIVM), *Work related cancer in the European Union. Size, impact and options for further prevention* (Καρκίνος συνδεδεμένος με την εργασία στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Διαστάσεις, επιπτώσεις και εναλλακτικές δυνατότητες περαιτέρω πρόληψης), 2015.

⁽²⁾ Οδηγία 89/391/ΕΟΚ του Συμβουλίου — Μέτρα για τη βελτίωση της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία (ΕΕ L 183 της 29.6.1989, σ. 1).

⁽³⁾ Οδηγία 98/24/ΕΚ του Συμβουλίου της 7ης Απριλίου 1998 για την προστασία της υγείας και ασφαλείας των εργαζομένων κατά την εργασία από κινδύνους οφειλόμενους σε χημικούς παράγοντες (ΕΕ L 131 της 5.5.1998, σ. 11).

⁽⁴⁾ Οδηγία 2009/148/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Νοεμβρίου 2009, για την προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που οφείλονται στην έκθεσή τους στον αμιάντο κατά τη διάρκεια της εργασίας (ΕΕ L 330 της 16.12.2009, σ. 28).

⁽⁵⁾ Έκθεση Ulvskog

2.7 Κύριος στόχος της δεύτερης πρότασης είναι να εγκριθούν πέντε νέες δεσμευτικές οριακές τιμές επαγγελματικής έκθεσης. Παρότι τα σύνθετα μείγματα ΠΑΥ (πολυκυκλικικοί αρωματικοί υδρογονάνθρακες) και τα χρησιμοποιημένα έλαια κινητήρων αναγράφονται στο παράρτημα που ορίζει το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, δεν έχουν οριστεί οριακές τιμές για τους εν λόγω δύο καρκινογόνους παράγοντες. Βασίζόμενη στην ανάλυση που εκπόνησε η ίδια, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάνθηκε ότι δεν απαιτείται στο παρόν στάδιο η λήψη μέτρων για τους πέντε προαναφερόμενους καρκινογόνους παράγοντες ⁽⁶⁾.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας κ.μ.π. προς το παρόν περιορίζεται στους καρκινογόνους και μεταλλαξιογόνους παράγοντες και, άρα, ίσως να ήταν σκόπιμη η διεύρυνσή του έτσι ώστε να συμπεριλαμβάνει ουσίες που είναι τοξικές για την αναπαραγωγή. Σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία (EU-OSHA): «Οι επιπτώσεις της επαγγελματικής έκθεσης στο αναπαραγωγικό σύστημα των ανδρών και των γυναικών ενδέχεται να εκδηλώνονται με τη μορφή μεταβολών στα επίπεδα των ορμονών του φύλου, ελαττωμένης σεξουαλικής επιθυμίας και ικανότητας, διαταραχών της έμμηνης ρύσης, πρόωρης εμμηνόπαυσης, καθυστερημένης εμφάνισης της λειτουργίας της έμμηνης ροής, δυσλειτουργίας των ωοθηκών, υποβάθμισης της ποιότητας του σπέρματος και μειωμένης ανδρικής και γυναικείας γονιμότητας. Η έκθεση σε τοξικούς παράγοντες ενδέχεται να προκαλέσει άμεση κυτταρική βλάβη στα αναπτυσσόμενα σπερματοζωάρια και ωάρια. Η έκθεση της μητέρας κατά τη διάρκεια της κύησης ενδέχεται να προκαλέσει διαταραχές στην εμβρυϊκή ανάπτυξη [...]. Η έκθεση σε τοξικές ουσίες μπορεί να έχει πολυάριθμες και ευρέως φάσματος συνέπειες, π.χ. εμβρυϊκό θάνατο, καθυστέρηση ενδομήτριας ανάπτυξης, πρόωρο τοκετό, συγγενείς διαταραχές, μεταγεννητικό θάνατο, διαταραχές της γνωστικής ανάπτυξης, καθώς και μεταβολές στην ανοσολογική ευαισθησία ή παιδικό καρκίνο. Η έκθεση της μητέρας σε χημικές ουσίες κατά την εργασία μπορεί επίσης να προκαλέσει μόλυνση του μητρικού της γάλακτος. Ορισμένες χημικές ουσίες με ορμονική δράση, οι οποίες είναι γνωστές ως ενδοκρινικοί διαταράκτες, ενδέχεται να επιφέρουν μεταβολές στη λειτουργία του ενδοκρινικού συστήματος και να έχουν συνεπώς επιβλαβείς επιπτώσεις στο αναπαραγωγικό σύστημα, π.χ. χαμηλή ποιότητα σπέρματος και βλάβες των αναπαραγωγικών ιστών στους άνδρες, καθώς και ορισμένες γυναικολογικές παθήσεις στις γυναίκες [...]».

3.1.1 Δυνάμει του κανονισμού για την καταχώριση, την αξιολόγηση, την αδειοδότηση και τους περιορισμούς των χημικών προϊόντων (REACH) και διάφορων ειδικών νομοθετικών πράξεων (για τα καλλυντικά προϊόντα, τα βιοκτόνα και τα φυτοφάρμακα), οι καρκινογόνες, οι μεταλλαξιογόνες και οι τοξικές για την αναπαραγωγή ουσίες διαλαμβάνονται στο πλαίσιο μιας γενικότερης ομάδας ιδιαίτερα προβληματικών ουσιών. Οι εν λόγω ουσίες παρουσιάζουν κοινά χαρακτηριστικά, μεταξύ των οποίων οι οξείες επιπτώσεις τους στην υγεία, η δυσκολία αντίληψης του κινδύνου (δεδομένου ότι οι συνέπειες της έκθεσης εμφανίζονται συχνά έπειτα από μακρά λανθάνουσα περίοδο), η δυσκολία διαχείρισης του κινδύνου και τα προβλήματα που συνδέονται με την «επίδραση συνδυασμού παραγόντων», δηλαδή η έκθεση σε δύο ή περισσότερες διαφορετικές ουσίες ή διεργασίες. Στην εθνική νομοθεσία διαφόρων κρατών μελών ακολουθείται αυτού του είδους η προσέγγιση, με την υποστήριξη των κοινωνικών εταίρων σε εθνικό επίπεδο. Η ΕΟΚΕ προτρέπει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προβεί σε εκτίμηση αντικτύπου της ενδεχόμενης επέκτασης του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας κ.μ.π. στις ουσίες που είναι τοξικές για την αναπαραγωγή.

3.2 Όσον αφορά τη στρατηγική της ΕΕ για την καταπολέμηση του συνδεδεμένου με την εργασία καρκίνου, θα πρέπει να δίνεται μεγαλύτερη προσοχή στις γυναίκες.

3.2.1 Τόσο η μορφή έκθεσης όσο και η μορφή εκδήλωσης καρκινικών εστιών ενδέχεται να ποικίλλουν μεταξύ των ανδρών και των γυναικών. Ο καρκίνος του μαστού, για παράδειγμα, συνιστά εξαιρετικά σπάνια ασθένεια για τους άνδρες, ενώ αποτελεί τη συνηθέστερη μορφή καρκίνου για τις γυναίκες. Οι αιτίες της εμφάνισης καρκίνου του μαστού είναι πιθανό να οφείλονται σε ευρύ φάσμα παραγόντων επαγγελματικής έκθεσης.

3.2.2 Η επιτροπή ζητεί μετ' επιτάσεως από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εξετάσει συστηματικότερα την επαγγελματική έκθεση των γυναικών σε καρκινογόνους παράγοντες στο πλαίσιο της αναθεώρησης της οδηγίας και των τροποποιήσεων που έχουν προγραμματιστεί για το 2018. Πολλοί κλάδοι εργασίας με μεγάλη παρουσία γυναικών (υγεία, καθαριότητα, κομμωτική κ.ο.κ.) ενέχουν κινδύνους έκθεσης σε καρκινογόνες ουσίες που παραβλέπονται. Είναι αναγκαίο να οριστούν τα κριτήρια ταυτοποίησης και κατηγοριοποίησης των ενδοκρινικών διαταρακτών που προκαλούν ορισμένες μορφές καρκίνου. Πρέπει να ενισχυθεί η πρόληψη όσον αφορά τη χρήση κυτταροστατικών προϊόντων (π.χ. χημειοθεραπευτικά) στα επαγγέλματα του κλάδου της υγείας. Μολονότι η ιοντίζουσα ακτινοβολία δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας γνωμοδότησης, η ΕΟΚΕ επισημαίνει μετ' επιτάσεως την ανάγκη να ενισχυθούν άλλες οδηγίες, και ιδίως η οδηγία 2013/59/Ευρατόμ.

3.3 Διαπιστώνεται ευρεία συναίνεση μεταξύ των συναρμοδίων ως προς τον ρόλο και τη σημασία των δεσμευτικών οριακών τιμών επαγγελματικής έκθεσης. Οι εν λόγω τιμές είναι σημαντικές διότι συμβάλλουν στη μείωση του κινδύνου, ακόμη και όταν δεν υπάρχει ασφαλές επίπεδο έκθεσης. Οι τιμές αυτές πρέπει να οριστούν σε κατάλληλο επίπεδο, με τη συνεκτίμηση των επιστημονικών στοιχείων και των παραμέτρων εφικτότητας.

3.3.1 Εντούτοις, στην ΕΕ δεν εφαρμόζεται ενιαία μεθοδολογία έτσι ώστε να είναι δυνατόν να προκύψουν δεσμευτικές οριακές τιμές επαγγελματικής έκθεσης. Σήμερα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή βασίζεται στη μέθοδο της κατά περίπτωση εξέτασης. Η διαφάνεια και συνοχή θα μπορούσαν, ως επί το πλείστον, να βελτιωθούν. Ορισμένες δεσμευτικές οριακές τιμές επαγγελματικής έκθεσης είναι ικανοποιητικές, ενώ κάποιες άλλες δεν παρέχουν επαρκές επίπεδο προστασίας. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, όσον αφορά την υγεία και την ανθρώπινη ζωή, ο φιλόδοξος χαρακτήρας των καθοριζόμενων στόχων πρέπει να ανταποκρίνεται στη σοβαρότητα των προκλήσεων.

⁽⁶⁾ Βηρύλλιο και ανόργανες ενώσεις του βηρύλλιου, εξαχλωροβενζόλιο (HCB), καυσαέριο κινητήρων ντίζελ (DEE), σκόνη και αναθυμιάσεις από την επεξεργασία ελαστικού (RPDF) και 4,4'-μεθυλενο-δις-(2-χλωροανιλίνη) (MOCA).

3.3.2 Ένας άλλος παράγοντας είναι το γεγονός ότι τα κράτη μέλη εφαρμόζουν διαφορετικές προσεγγίσεις. Ορισμένα εξ αυτών έχουν ορίσει δεσμευτικές οριακές τιμές επαγγελματικής έκθεσης για περισσότερους από εκατό διαφορετικούς καρκινογόνους, μεταλλαξιογόνους ή τοξικούς για την αναπαραγωγή παράγοντες, ενώ κάποια άλλα για λιγότερους από δέκα. Το επίπεδο των εν λόγω τιμών ενίοτε ποικίλλει μεταξύ των χωρών. Η διαφοροποίηση αυτή γεννά δυσκολίες για τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε διάφορες χώρες με μεταβλητά πρότυπα, και σε ορισμένες περιπτώσεις ενδέχεται να οδηγήσει σε συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού.

3.3.3 Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι σημαντικό η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ορίσει μεθοδολογία για τη θέσπιση δεσμευτικών οριακών τιμών επαγγελματικής έκθεσης στο πλαίσιο της οδηγίας κ.μ.π. Η εν λόγω διαδικασία θα πρέπει περιλαμβάνει ευρεία διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους, τα κράτη μέλη και άλλους συναρμοδιούς, μεταξύ των οποίων και οι ΜΚΟ. Η εμπειρία σε εθνικό επίπεδο βοηθά στον προσδιορισμό ορθών πρακτικών. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, θα πρέπει να εξεταστούν ιδιαίτερος τα ακόλουθα δύο στοιχεία:

3.3.3.1 Πρώτον, η συνέπεια των δεσμευτικών οριακών τιμών επαγγελματικής έκθεσης με σκοπό να αποφεύγονται καταστάσεις κατά τις οποίες όσοι εργαζόμενοι εκτίθενται σε ορισμένες ουσίες ενδέχεται να διατρέχουν πολύ υψηλότερο κίνδυνο εκδήλωσης καρκίνου από ό,τι οι εργαζόμενοι που εκτίθενται σε άλλες ουσίες. Στη Γερμανία και τις Κάτω Χώρες προβλέπεται η παροχή στήριξης από τους κοινωνικούς εταίρους στην εφαρμογή μιας προσέγγισης με γνώμονα τον κίνδυνο. Η προσέγγιση αυτή διευκολύνει τη θέσπιση δεσμευτικών οριακών τιμών επαγγελματικής έκθεσης με τη συνεκτίμηση του επιπέδου κινδύνου ως βασικού καθοριστικού παράγοντα κοινωνικού συμβιβασμού.

3.3.3.2 Δεύτερον, πρέπει ο καθορισμός δεσμευτικών οριακών τιμών επαγγελματικής έκθεσης να βασίζεται σε επιστημονικά στοιχεία. Τα στοιχεία αυτά πρέπει να λαμβάνουν υπόψη διάφορους παράγοντες, όπως η εφικτότητα και οι δυνατότητες μέτρησης των επιπέδων έκθεσης. Για να διευκολυνθεί η προσπάθεια των εργοδοτών να ιεραρχούν τα προληπτικά μέτρα τους, πρέπει στις εν λόγω τιμές να αναφέρεται ρητά το επίπεδο κινδύνου που συνδέεται με το επίπεδο έκθεσης.

3.4 Στις περισσότερες περιπτώσεις, υπάρχει μια μακρά λανθάνουσα περίοδος μεταξύ της έκθεσης και της εκδήλωσης του καρκίνου. Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ κρίνει αναγκαία την προστασία των εκτιθέμενων εργαζομένων ή των εργαζομένων που διατρέχουν κίνδυνο έκθεσης, με την παροχή της δυνατότητας διά βίου ιατρικής παρακολούθησης όλων των εκτιθέμενων εργαζομένων ως μέρος της κοινωνικής ασφάλισης ή των εθνικών συστημάτων υγείας.

3.5 Η ΕΟΚΕ συνιστά να ενταθούν περισσότερο οι προσπάθειες που επικεντρώνονται στον τομέα των επιστημονικών και στατιστικών μελετών. Ο επαγγελματικός καρκίνος είναι πιθανόν επίσης να οφείλεται στο άγχος, σε ζητήματα οργάνωσης της εργασίας (π.χ. βάρδιες) κτλ. Πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη σημασία και χρηματοδότηση στην έρευνα με θέμα τις συνέπειες και την πιθανή συνέργεια της συνδυασμένης έκθεσης σε διάφορους παράγοντες, όπως ο συνδυασμός χημικών ουσιών με βιολογικές ή φυσικές ή ο συνδυασμός τα χημικών ουσιών με την οργάνωση της εργασίας κτλ.

3.6 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι ένας από τους κυριότερους στόχους που πρέπει να επιτευχθούν όσον αφορά την προστασία των εργαζομένων από καρκινογόνες, μεταλλαξιογόνες και τοξικές για την αναπαραγωγή ουσίες στον χώρο εργασίας συνίσταται στην ενίσχυση του ελέγχου της ενεργοποίησης και εφαρμογής της οδηγίας κ.μ.π. Πρέπει τα κράτη μέλη να μεριμνήσουν έτσι ώστε οι επιθεωρήσεις εργασίας να έχουν στη διάθεσή τους επαρκή οικονομικά μέσα και προσωπικό για την εκτέλεση των καθηκόντων τους, βοηθώντας παράλληλα τις επιχειρήσεις, και ιδίως τις ΜΜΕ, να συμμορφώνονται προς αυτές τις νέες διατάξεις. Πρέπει δε να ενισχύσουν τη συνεργασία τους με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία, ο οποία έχει αναπτύξει διάφορα μέσα χάρη στα οποία μπορεί να αναβαθμιστεί η πρόληψη στους χώρους εργασίας. Ένα από αυτά τα μέσα είναι το διαδικτυακό διαδραστικό εργαλείο εκτίμησης κινδύνου (OIRA), μια διαδικτυακή βάση που επιτρέπει τη δημιουργία μέσων εκτίμησης κινδύνου ανά κλάδο σε οποιαδήποτε γλώσσα με εύκολο και τυποποιημένο τρόπο.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Στη δεύτερη πρόταση οδηγίας κ.μ.π. θεσπίζονται δεσμευτικές οριακές τιμές επαγγελματικής έκθεσης για πέντε επιπλέον καρκινογόνες ουσίες.

4.1.1 Η *επιχλωροδρίνη* (ECH) είναι καρκινογόνος παράγοντας χωρίς ανώτατο όριο. Το πλήθος των εκτιθέμενων εργαζομένων στην ΕΕ ανέρχεται στους 43 813. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει δεσμευτική οριακή τιμή επαγγελματικής έκθεσης ίση με $1,9 \text{ mg/m}^3$. Δεκαπέντε κράτη μέλη θα πρέπει να θεσπίσουν (7) ή να επικαιροποιήσουν (8) τις οικείες οριακές τιμές επαγγελματικής έκθεσης, έτσι ώστε να μην υπερβαίνουν το $1,9 \text{ mg/m}^3$. Εκτιμάται ότι περίπου το 69 % των εκτιθέμενων εργαζομένων απασχολούνται στα εν λόγω 15 κράτη μέλη και, ως εκ τούτου, αναμένεται να ωφεληθούν από τη βελτίωση της νομικής προστασίας που θα επέλθει χάρη στη θέσπιση της συγκεκριμένης δεσμευτικής οριακής τιμής επαγγελματικής έκθεσης. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι, χάρη στην προτεινόμενη δεσμευτική οριακή τιμή επαγγελματικής έκθεσης, θα μειωθούν οι επιπτώσεις του επαγγελματικού καρκίνου.

4.1.2 Το *διβρωμοαιθυλένιο* (EDB) θεωρείται γονιδοτοξικός καρκινογόνος παράγοντας χωρίς ανώτατο όριο. Εκτιμάται ότι ο αριθμός των εργαζομένων της ΕΕ που εκτίθενται δυνητικά στο 1,2-διβρωμοαιθάνιο δεν υπερβαίνει τους 8 000 εργαζομένους. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει δεσμευτική οριακή τιμή επαγγελματικής έκθεσης ίση με $0,8 \text{ mg/m}^3$ (0,1 ppm). Είκοσι κράτη μέλη θα πρέπει να θεσπίσουν (11) ή να επικαιροποιήσουν (9) τις οικείες οριακές τιμές επαγγελματικής έκθεσης, έτσι ώστε να μην υπερβαίνουν το $0,8 \text{ mg/m}^3$. Εκτιμάται δε ότι το 81 % των εκτιθέμενων εργαζομένων απασχολούνται στα εν λόγω 20 κράτη μέλη και, ως εκ τούτου, αναμένεται να ωφεληθούν από τη βελτίωση της νομικής προστασίας που θα επέλθει χάρη στη θέσπιση της συγκεκριμένης δεσμευτικής οριακής τιμής επαγγελματικής έκθεσης. Το πρόδοιμο κόστος για τις επιχειρήσεις (μεταξύ των οποίων ορισμένες πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις) αναμένεται να είναι πολύ χαμηλό. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι, χάρη στην προτεινόμενη δεσμευτική οριακή τιμή επαγγελματικής έκθεσης, θα μειωθούν οι επιπτώσεις του επαγγελματικού καρκίνου.

4.1.3 Το αιθυλενοδιχλωρίδιο (EDC) ταξινομείται ως καρκινογόνο κατηγορίας 1B δυνάμει του κανονισμού για την ταξινόμηση, την επισήμανση και τη συσκευασία των ουσιών και των μειγμάτων. Στην Ευρώπη, ο αριθμός των εργαζομένων που εκτίθενται δυνητικά στην ουσία αυτή δεν υπερβαίνει τους 3 000 εργαζομένους⁽⁷⁾. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει δεσμευτική οριακή τιμή επαγγελματικής έκθεσης ίση με 8,2 mg/m³ (2 ppm). Είκοσι τρία κράτη μέλη θα πρέπει να θεσπίσουν (5) ή να επικαιροποιήσουν (18) τις οριακές τιμές επαγγελματικής έκθεσης, έτσι ώστε να μην υπερβαίνουν τα 2 ppm· προβλέπεται, επομένως, ότι από τη βελτίωση της νομικής προστασίας θα μπορούσε να ωφεληθεί υψηλό ποσοστό εκτιθέμενων εργαζομένων. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι, χάρη στην προτεινόμενη δεσμευτική οριακή τιμή επαγγελματικής έκθεσης, θα μειωθούν οι επιπτώσεις του επαγγελματικού καρκίνου.

4.1.4 Η 4,4'-μεθυλενοδιανιλίνη (MDA) θεωρείται γονιδοτοξικός καρκινογόνος παράγοντας. Εκτιμάται ότι στον κλάδο της χημικής βιομηχανίας περίπου 70-140 άτομα εκτίθενται διά αέρος στη μεθυλενοδιανιλίνη. Ο αριθμός των πληττόμενων ατόμων λόγω δερμικής έκθεσης είναι σαφώς υψηλότερος και εκτιμάται ότι κυμαίνεται μεταξύ 390 000 και 3,9 εκατομμυρίων εργαζομένων⁽⁸⁾. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει δεσμευτική οριακή τιμή επαγγελματικής έκθεσης ίση με 0,08 mg/m³. Είκοσι τρία κράτη μέλη θα πρέπει να θεσπίσουν (12) ή να επικαιροποιήσουν (11) τις οριακές τιμές επαγγελματικής έκθεσης, έτσι ώστε να μην υπερβαίνουν τα 0,08 mg/m³. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι, χάρη στην προτεινόμενη δεσμευτική οριακή τιμή επαγγελματικής έκθεσης, θα μειωθούν οι επιπτώσεις του επαγγελματικού καρκίνου.

4.1.5 Το τριχλωροαιθυλένιο (TCE) ταξινομείται ως καρκινογόνος παράγοντας κατηγορίας 2A από τον Διεθνή Οργανισμό Ερευνών για τον Καρκίνο (IARC) και ως καρκινογόνος παράγοντας κατηγορίας 1B στην ΕΕ βάσει του κανονισμού για την ταξινόμηση, την επισήμανση και τη συσκευασία των ουσιών και των μειγμάτων. Εκτιμάται ότι ο αριθμός των δυνητικά εκτιθέμενων εργαζομένων στο τριχλωροαιθυλένιο εντός της ΕΕ ανέρχεται περίπου στους 74 000 εργαζομένους. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει τον συνδυασμό δεσμευτικής οριακής τιμής επαγγελματικής έκθεσης ίσης με 54,7 mg/m³ (10 ppm) και οριακής τιμής βραχυχρόνιας έκθεσης ίσης με 164,1 mg/m³ (30 ppm). Από τα 22 κράτη μέλη που έχουν θέσει ήδη σε εφαρμογή εθνική δεσμευτική οριακή τιμή επαγγελματικής έκθεσης για το τριχλωροαιθυλένιο, τα 16 έχουν θεσπίσει επίσης οριακή τιμή βραχυχρόνιας έκθεσης. Δεκαεπτά κράτη μέλη πρέπει να θεσπίσουν (6) ή να επικαιροποιήσουν (11) τις δεσμευτικές οριακές τιμές επαγγελματικής έκθεσης, έτσι ώστε να μην υπερβαίνουν τα 54,7 mg/m³ (10 ppm). Εκτιμάται ότι σχεδόν το 74 % των εκτιθέμενων εργαζομένων απασχολούνται στα εν λόγω 17 κράτη μέλη και, ως εκ τούτου, αναμένεται να ωφεληθούν από τη βελτίωση της νομικής προστασίας που θα επέλθει χάρη στη θέσπιση της συγκεκριμένης οριακής τιμής επαγγελματικής έκθεσης. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι σε διάφορα κράτη μέλη έχει τεθεί σε εφαρμογή χαμηλότερη δεσμευτική οριακή τιμή επαγγελματικής έκθεσης για το τριχλωροαιθυλένιο και ότι η μείωση αυτή υποστηρίζεται τόσο από ενώσεις εργοδοτών όσο και από συνδικαλιστικές οργανώσεις. Σε επίπεδο ΕΕ, είναι σκόπιμο να προβλεφθεί χαμηλότερη δεσμευτική οριακή τιμή επαγγελματικής έκθεσης, έτσι ώστε να μειωθούν οι επιπτώσεις του επαγγελματικού καρκίνου.

4.2 Παρότι τα σύνθετα μείγματα πολυκυκλικών αρωματικών υδρογονανθράκων (ΠΑΥ) και τα χρησιμοποιημένα έλαια κινητήρων αναγράφονται στο παράρτημα που καθορίζει το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, δεν έχουν θεσπιστεί οριακές τιμές για τους εν λόγω δύο καρκινογόνους παράγοντες.

4.2.1 Τα σύνθετα μείγματα πολυκυκλικών αρωματικών υδρογονανθράκων (ΠΑΥ) που περιέχουν βενζο[α]πυρένιο θεωρούνται ένωση-δείκτης. Τα συγκεκριμένα σύνθετα μείγματα αποτελούν ευρεία κατηγορία οργανικών ενώσεων. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι, χάρη στο προτεινόμενο μέτρο, θα μειωθούν οι επιπτώσεις του επαγγελματικού καρκίνου.

4.2.2 Ορυκτέλαια ως χρησιμοποιημένα έλαια κινητήρων. Η έκθεση σε ορυκτέλαια ως χρησιμοποιημένα έλαια κινητήρων μπορεί να προκαλέσει καρκίνο του δέρματος. Εκτιμάται ότι ο αριθμός των εκτιθέμενων εργαζομένων ανέρχεται στο ένα εκατομμύριο, η πλειονότητα των οποίων απασχολούνται στον τομέα της συντήρησης και επισκευής μηχανοκίνητων οχημάτων (0,9 εκατομμύρια). Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι, χάρη στο προτεινόμενο μέτρο, θα μειωθούν οι επιπτώσεις του επαγγελματικού καρκίνου.

5. Περαιτέρω ουσίες ή διαδικασίες που πρέπει να προστεθούν

5.1 Φορμαλδεΰδη (FA). Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν έχει προτείνει δεσμευτική οριακή τιμή επαγγελματική έκθεση για τη φορμαλδεΰδη (FA). Το 2009 ο Διεθνής Οργανισμός Ερευνών για τον Καρκίνο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι δεν υπήρχαν επαρκή στοιχεία που να αποδεικνύουν στον άνθρωπο αιτιώδη συνάφεια μεταξύ της φορμαλδεΰδης και της μυελογενούς λευχαιμίας. Τα σχετικά με τη φορμαλδεΰδη διαθέσιμα στοιχεία είναι επαρκή για να οριστούν οριακή τιμή επαγγελματικής έκθεσης βάσει της υγείας, καθώς και χρονικά σταθμισμένη μέση τιμή οκτώ ωρών (TWA) και οριακή τιμή βραχυχρόνιας έκθεσης. Με βάση τα διαθέσιμα δεδομένα, η SCOEL κατέληξε σε οριακή τιμή επαγγελματικής έκθεσης ίση με 0,3 ppm (TWA οκτώ ωρών), με οριακή τιμή βραχυχρόνιας έκθεσης ίση με 0,6 ppm. Κατόπιν τούτου, η Συμβουλευτική επιτροπή για την ασφάλεια και την υγεία στον χώρο εργασίας (ACSHW) αποφάσισε επίσης να εισηγηθεί την εν λόγω τιμή στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Το 2016 οι Ευρωπαίοι κοινωνικοί εταίροι ζήτησαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να καταχωρίσει τις προτεινόμενες τιμές της SCOEL βάσει της υγείας ως δεσμευτική οριακή τιμή επαγγελματικής έκθεσης για τη συγκεκριμένη χημική ουσία⁽⁹⁾. Η ΕΟΚΕ συντάσσεται με την εν λόγω κοινή θέση και θεωρεί σκόπιμη τη θέσπιση δεσμευτικής οριακής τιμής επαγγελματικής έκθεσης.

⁽⁷⁾ Στοιχεία του 2009.

⁽⁸⁾ Institute of Medicine (IOM, το οποίο μετονομάστηκε το 2016 σε HDM), ερευνητικό έργο P937/9 για την 4,4'-μεθυλενοδιανιλίνη, Μάιος 2011.

⁽⁹⁾ Αίτηση των κοινωνικών εταίρων EPF, ETUC, EAMA, ETRMA, Formacare, και EPRA για τη συμπερίληψη της φορμαλδεΰδης στο παράρτημα III της οδηγίας 2004/37/ΕΚ για τους καρκινογόνους και μεταλλαξιογόνους παράγοντες, 15 Ιουλίου 2016.

5.2 *Καυσαέρια κινητήρων ντίζελ*. Το 2012 ο Διεθνής Οργανισμός Ερευνών για τον Καρκίνο (IARC) ταξινόμησε το σύνολο των εκπομπών καυσαερίων κινητήρων ντίζελ ως καρκινογόνους παράγοντες της κατηγορίας 1 (αποδεδειγμένα καρκινογόνους για τον άνθρωπο παράγοντες). Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, περισσότεροι από τρία εκατομμύρια εργαζόμενοι εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκτίθενται σε εκπομπές καυσαερίων κινητήρων ντίζελ κατά την εργασία. Ο συνολικός αριθμός των εκτιθέμενων στις εν λόγω αναθυμιάσεις εργαζομένων κατά τη διάρκεια μέρους τουλάχιστον της επαγγελματικής τους σταδιοδρομίας, ανερχόταν σε 12 εκατομμύρια το 2010, με δυνητική αύξηση έως το 2060 στα 20 εκατομμύρια. Στην εκτίμηση επιπτώσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αναφέρεται ότι η απουσία νομοθεσίας για την απαγόρευση της έκθεσης σε καυσαέρια κινητήρων ντίζελ κατά την εργασία θα έχει ως συνέπεια 230 000 θανάτους στην ΕΕ κατά την περίοδο μεταξύ του 2010 και του 2069.

5.2.1 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προβάλλει ως κυριότερο επιχείρημα για την εξαίρεση των καυσαερίων κινητήρων ντίζελ από τα παραρτήματα I και III της οδηγίας κ.μ.π. τη δυσκολία εξεύρεσης νομικού ορισμού για τη διάκριση μεταξύ των νέων και των παλαιών κινητήρων. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, σκοπός της οδηγίας κ.μ.π. δεν είναι ο ορισμός τεχνικών προτύπων για τους κινητήρες, αλλά η καθιέρωση νομικού ορισμού για τα καυσαέρια κινητήρων ντίζελ ως καρκινογόνο διεργασία σύμφωνα με επιστημονικά στοιχεία και βάσει της αξιολόγησης του Διεθνούς Οργανισμού Ερευνών για τον Καρκίνο. Στον χώρο εργασίας, οι εργαζόμενοι ενδέχεται να εκτίθενται σε καυσαέρια κινητήρων ντίζελ από διάφορους κινητήρες που πληρούν διαφορετικά πρότυπα έκθεσης. Άλλοι παράγοντες που επιδρούν σημαντικά στον καθορισμό της έκθεσης είναι οι θερμοκρασίες καύσης, καθώς και η συντήρηση και ο καθαρισμός των κινητήρων. Μπορεί να οριστεί δεσμευτική οριακή τιμή επαγγελματικής έκθεσης με συνεκτίμηση της συγκέντρωσης στοιχειακού άνθρακα στην ατμόσφαιρα. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι πρέπει να συνεκτιμηθούν οι ακόλουθες διαπιστώσεις της SCOEL: «Παρότι τα τοξικολογικά στοιχεία συνηγορούν υπέρ του ορισμού ανώτατου ορίου (ενδεχομένως της τάξης των 0,02 mg DEP/m³ ή και λιγότερο, που αντιστοιχεί σε 0,015 mg EC/m³), τα επιδημιολογικά στοιχεία υποδηλώνουν την ύπαρξη σημαντικών κινδύνων πρόκλησης καρκίνου ήδη στα εν λόγω επίπεδα έκθεσης ή ακόμη και σε χαμηλότερα επίπεδα. Κατά συνέπεια, δεν είναι δυνατόν να οριστεί οριακή τιμή επαγγελματικής έκθεσης με την οποία να κατοχυρώνεται επαρκές επίπεδο προστασίας για τους εργαζομένους βάσει των διαθέσιμων επί του παρόντος στοιχείων και αναλύσεων. Ωστόσο, συλλέγονται και αξιολογούνται περαιτέρω τόσο τοξικολογικά στοιχεία όσο και στοιχεία ανθρώπινης επιδημιολογίας»⁽¹⁰⁾.

Βρυξέλλες, 31 Μαΐου 2017.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

⁽¹⁰⁾ Γνωμοδότηση υπ' αριθ. 403 της Επιστημονικής επιτροπής για τα όρια έκθεσης κατά τη διάρκεια της εργασίας σε χημικές ουσίες, 2016.